

CH. R. ZINZENDORF: PÍSNĚ JEDNOHO PRAVDIVÉHO MILOVNÍKA MUK JEŽÍŠOVÝCH

Martin C. Putna

Fakulta humanitních studií UK Praha

Ch. R. Zinzendorf: The Songs of a Faithful Devotee of Jesus's Passions

Abstract: The first modern edition of Baroque-era publication documenting the influence of Pietist religiousness in the milieu of Czech exiles. Christian Renatus Zinzendorf (1727–1752), the son of the founder of the renewed Unity of the Brethren movement, N. L. Zinzendorf, was an author of a series of songs taking the erotic mysticism of Jesus to the extreme. The Czech exile Zachariáš Jelínek (1714–1763) translated the collection into Czech for the use of the Unity of the Brethren based in Berlin. The edition presents the complete texts of this publication dating from 1758. The commentary hints at the typical characteristics of this religiousness, explains the circumstances of the origins of this almost completely unknown example of exile literature, and describes the principles of language in this edition.

Keywords: *Zinzendorf, Christian Renatus; Unitas fratrum; religious songs; 18th century religion*

Bjstně

Gednoho prawdivého
Mistownjka Muš

GEZSSOWYCH.

Gehožto gediná Rozkos a
Vtěšeni Křowé Rány a vnučené
Léto Beránkovo bylo.

K Požehnanému Bžiwání wšsem,
kteří Mušy Bžij we Eti magj.

Wydané Léta Páne 1758.

**Písně
Jednoho pravdivého Milovníka Muk
Ježíšových
Jehožto jediná Rozkoš a Utěšení
krvavé Rány a umučené Tělo
Beránkovo bylo
K Požehnanému Užívání všem,
kteří Muky BOží ve Cti mají.
Vydané Léta Páně 1758**

Předmluva

Tato Knížka obsahuje v sobě tu Ctihodnou Památku, kterou náš bez toho ne tak snadně zapomenutelný CHRISTIAN RENATUS po sobě zanechal. Já sem jej po několik lét v jeho vlastním, obzvláštním a povážlivém způsobu zanechal, poněvadž jsem ani povolání ani dovolení neměl, něco k tomu mluvit a neb v tom činiti. Ty poslední tři léta jeho zde obývání měl sem to utěšení, že jsem jej největším dílem vůkol sebe měl, a po ten čas sem se jistotně více při něm naučil, než při kterémkoli Učiteli mé Mladosti. Co on Vám všem a obzvláštně co on našemu Domu byl, to ještě v dobré paměti máte. On byl takový LITURGUS, kteréhož ste nikdy neměli, a sotva očekáváte. On konečně Závěrek svého Umírání takovou Liturgií učinil, že ti očití svědkové, kteří přítomní byli, skoro nejinak svůj smysl vyjádřili, než těmito Slovy: Zapomeneme-li tyto poslední

hodiny, tedy at jest Pravice naše zapomenutá!

Jak tedy já mám můj smysl strany těchto Písní pověditi? Oni jsou jeho poslední Vůle s jeho Kůrem. Oni jsou jeho Kšaft se všechněmi námi. Oni nám hluboko uvádějí do naší mysle, tu Památku Umučeného Beránka, JEžíše Krista, s vnitřní líbeznou a opravdovou Citedlností. To se nemohlo státi, aby tento blažený Milovník Muk Kristových, jehož Usta prozpěvováním o té Materii oplývaly, na něho jako na nějakého mrtvého byl zapomenouti mohl. On zřídka kdy od umrtného Těla JEžíšova povstal. A když někdy v svém Povolání pár Neděl pracovati musil: tedy se mu hned jeho každodenní VIGILIE (kteréz se nám mnoho býti zdají) nezdály dostatečné býti k posilňování jeho Památky. On chvátal k té Svátostní Památce (Luk 22,19), kteráž jest Bratrstvu za Svaté Tajemství, a uzdravitedlné Lékařství od Pána jejich ustanovená, naproti kteréž všecka jiná z lidského umění pocházející Památka nic není. A tato Svátostní Památka při něm k dokonalému Cíli přišla. Ona přetrvala všecku mdlobu Těla i Mysle jeho. Tato šťastná Památka byla mu v malých i velikých okolostojícnostech věrná, a nikdy ho neopustila. A tak ho při Konci do Lůna a do Rukou Přítele k věčnému Odpočinutí doprovodila.

Tak přijměte nyní
Pokoj, Pozdravení,
V Plnomocném Jménu
CHRISTLA blaženého,
KRISTUS rci, Amen! k tomu
I se všechněm svým
Lidem blaženým
Kterýž již jest s NÍM.

Konfesní

Mel. Hlavo plná Bolesti.

Zde stojím a Radostí pláče moje srdce,
požívám Pokoj Boží v JEŽÍŠOVÉ Muce,
často se třesu láskou k Smrti Chotě
mého,
vypustil bych duši mou při skonání jeho.

2. Co však Bratrstvu nyní přednesti
žádost mám,
o čem rty radostnými též i srdcem
zpívám,
to nejsou staré věci: chci vám oznámiti,
a jak jest mi v mém srdci, vám to
vyjeviti.

3. Já jsem chudé Stvoření, nemám nic
dobrého:
jsem ale uzdravený, skrz Smrt a Krev
jeho.
Mám to v mém srdci jistý a v dobré
paměti,
jak mi Věno Nevěsty ráčil darovati.

4. Já se přidržím pevně Rán a Krve jeho:
to Tělo umučené chová mne čistého,

tělo mé uzdravuje, duch můj k němu
chvátá;
nic si neoblubuje jen Horu Golgata.

5. Tekou slzy po tváři, když sobě
rozjímám,
že od krvavé krásy ztratil sem se jinám:
však to již zapomínám, co sem tím
pochybil;
neboť mě Smrtí svou sám z toho
vysvobodil.

6. Moje oči patřejí na ten bledý Obraz,
kterak všečen zemdlený na Kříži pněl
za nás:
byť bych mohl na čas krátký Tvou Slávu
spatřiti;
ohlížel bych se zpátky, jaks ráčil trpěti.

7. Podťe se podívati, jak v Boji
smrtečným
ráčil zem skropovati, Potem svým
krvavým;
ach podťe se mnou chytat ty Zofty
v srdce své,
nechtějte sobě zmrhat Zásluhy Kristové.

8. Patřte, jak slzy tekou po milostné Tváři,
pozdravujte s pokorou všecky jeho slzy.
Vy proudové rozliti, já nyní slzy mé
chci s vašimi spojit, ačpak to trpké je.

9. Hleďte, kterak jsou zbili svatou Hlavu
jeho,
a kterak zohavili Ženicha krásného.
Můj Choti! když tvé Muky mám v srdci
citedlný;

strávil bych všecky věky v tom
považování.

10. Pohledte na Tělíčko, jak bylo
zraněné,
a tak zemdlené všecko na Kříž pověšené.
Mé srdce se rozplývá láskou k Srdci jeho,
okouší a požívá ty bolesti jeho.

11. Popatřte se slzami na Chotě našeho,
s překrásnými Ránami, tak skrvaveného:
jak má od hřebů Rány v Rukou i Nohou
svých;
a jest ještě k spatření, jak mu Krev teče
z nich.

12. O Tělo skrvavené, Usta v umírání,
o Oudy roztažené, Srdce v skonávání,
Hlavo v Potu smrtdelným, Duše
na odjítí,
Prsa v svírání hrozným, velebné
vzhlednutí!

13. Nevím nic krásnějšího sobě
vymyslíti;
volil bych se v Hrob jeho k němu rád
vložití:
nic se víc pro duši mou nezdá krásnější
být,
cos tvou krásu smrtdelnou mým očím
dal spatřit.

14. O blažené minuty! ráděj bych se tiše
chtěl k Tomu odebrati, ježž miluje duše!
Usta umírající, zdaž mne nevoláte?
Oči skonávající, kdy navěští dáte?

15. Teď se zase navrátím k putování
mému,
a oči mé obrátím k Tělíčku zbledlému!
Jak jest vám, o Svědkové, pod Křížem
JEžíše?

jaké Vání krvavé cítí vaše duše?

16. Mě přivádí Krev jeho až do Hrobu
Páně,
kde z Těla Chotě mého libá Vůně vane:
tu vidím odpočívát Tvé Tělíčko sobě;
ó bych mohl dokonat můj život při Tobě!

17. Bratrstvo! tak já nyní tento zpěv
zavírám,
i toto rozmlouvání, a sám k němu chvátám.
Ty Muky a Smrt jeho, Pokoj mně přináší,
činí lásky plného, až přijdu k JEžíši.

1.
Mel. Když tě jedenkrát spatřím.

Já v Smrti Chotě mého život svůj mám:
za zjevení muk jeho rád všecko dám.
Neboť má zalíbení moje duše
v těch Mukách Ježíše.

2. Jak mnohou smutnou mívám teď
hodinku,
že stále nepřebývám při Beránku:
osladůj mi sám vždycky mé bolesti
tvou vnitřní blízkostí.

3. Objímám tebe láskou, plakat musím
nad památkou od Pádu; jsem předce
tvým:

V tvé Krvi jsem obmytý; Srdce moje
těší Milost tvoje.

4. Ukoj ty sám žádost mou, můj Beránku!
dejž ať cítím Krev svatou v mém plamínku;
dej mně cítit tvou Blížkost zde
v časnosti,
jako v věčnosti.

2.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

O by cítělnost hluboká
stkvěla se z tváře mé,
co věrné Srdce Beránka
učinilo při mně!

2. Kdybych samotně a tiše
svůj život zde strávil,
aby ten Obraz JEŽÍŠE
při mně k spatření byl!

3. Já jako chudičká duše
jen tebe objímám,
chci zůstat u tvého Kříže,
vše jiné nechávám.

4. Láskou se rozplývat musím,
že mě tak miluje,
dokavad můj Stánek nosím;
pak Den Svadební je.

3.

Mel. Ozdobíš se, duše milá.

Krista poslední hodiny,
ty jsou moje potěšení;
když mi zármutek přichází,
vzpomínám na jeho Slzy.

2. A protože já nejsem nyní
sám nad sebou nic tesklivý,
aniž nad předešlou škodou,
neboť jsem pod Milostí tvou.

3. Co jeho Srdce objímám,
cele se láskou rozplývám:
zdá se mi, že v jeho Krvi
teprv počínám být živý.

4. Nic nemám já chudé dítě,
jenom od Krve zahřeté,
od Bolesti mého Chotě
vroucí láskou srdce jaté.

5. Musí se mi Kříž jménovat,
jestli mám láskou plápolat,
podlé toho moji lidí,
mohou mě právě poznati.

6. Když co myslím, neb rozjímám,
vždy jeho Smrt před sebou mám;
a tak se každého času,
jen při jeho Ranách pasu.

7. To okamžení, jak skonál,
jak sem jej v duchu uhlídal,
jeho umučený Obraz
mám za Pastvu na věčný čas.

4.

Mel. Aj již všecko Stvoření.

Vidím, jak mu na Tváři,
ten Pot krvavý milý,
vidím zem krvavou:
tolikrát se srdce hne,
na tu práci vzpomene;
přináším jemu chválu svou.

2. Přibližuji se bídný,
tak chudý a nehodný
k Hoře olivetské,
rád bych chytal v mém srdci
ty Krupěje kouřící:
po tom toužím každodenně.

3. Toužím každé hodiny,
požívat jeho Rány,
On musí srdce mé
nad časem pomínutým
bez jeho Rán straveným,
častokrát těšiti hojně.

5.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Ach, co pod Křížem Kristovým
v mé duši požívám,
v tom já také v těle mým
libou citedlnost mám.

2. Jak utěšený způsob v mém
smyslu se nachází:
tak pláču když mě smrtedlným
váním svým prochází.

3. Mám jedinou bolest po něm,
jenž svírá srdce mé,

po mém Ženichu rozmilém
v Postavě krvavé.

4. Bratrstvo, já vám oznámím,
tu mou bolest pravou:
já jen stůňu po něm samým,
jsem nemocný láskou.

5. Jak malé dítě miluje,
tak miluji jeho;
a ty krvavé krupěje
chytám dne každého.

6. Jsem smířený, mám se dobře
v Ranách Krista mého:
a nad čím ještě mám hoře
to zmyje Krev jeho.

7. Od tesknosti srdce mého
sem cele svobodným
skrže předrahou Krev jeho;
za to jeho slavím.

6.

O by se Slzami jeho,
které z Očí Pána mého,
za mé Spasení plynuly,
mé slzičky se spojily!

II. Paraeneses

7.

Mel. Milost jest pěkné Slovo.

Bratrstvo, věř, že tebe
miluji v té vnitřní lásce
Moje srdce
zná JEŽÍŠ v každé době.
Já tobě
na svědectví ruku dávám,
že poznání, které teď mám
není to staré více

2. Pověz to Ženichovi,
Církev, polib Nohy jemu,
řkouci k němu:
že nic víc není pro mne
líbezného,
jako to Slovo o Kříži;
nebo v dokonalé Říši
jen to platí jediné.

8.
Mel. Duše Kristova mne posvěť.

Kde sme my ubozí byli,
když nás našel náš Pán milý?
tu bylo srdce ztracené,
cizí láskou opojené.

2. Na jeho krvavou Práci,
na Pot jak Krev kápající
skoro sme zapomínali.
Beránku! zle sme dělali.

3. Již byl skoro krok poslední,
k velké bídě učiněný;
v tom se nám Spasitel milý
ráčil zjeviti, v tu chvíli.

4. Jak byla šťastná hodina,
stát pod Křížem Krista Pána!
o jak tekly slzy naše
při Mukách Pána Ježíše!

5. Ještě z očí tekou slzy;
ta památka hned nezmizí.
Krev tvá mnoho učinila,
srdce nám čistě obmyla.

9.
Můj BOŽE, srdce ti nesu.

Když sme již byli ztracení,
a smutní až k smrti,
od všech lidí opuštění,
On ráčil přijíti.

2. On, kterýž Tělo i Krev svou
nezapře žádný čas,
řekl: Mějte víru pravou,
Ját jsem ten Bratr váš.

3. Cítili jsme Srdce jeho,
kterak hoří láskou,
a On tu mzdu Kříže svého
poznal hned najednou.

10.
Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Již minuly bolestné hodiny!
My jsme pod jeho stínem,
k Bohu přesvatému shromáždění,
srdce hoří plamenem.

Otevřete své ústa k chválení,
již bije ta hodina večerní;
Srdce, jenžs smutné bylo,
již se ti podařilo.

2. Patřtež nyní Oči uplakaný
na jeho Hlavu svatou,
kterak On ji toho okamžení
naklonil, tak zemdlenou.
Rač oči mé všem věcem zavřítí,
jen mi na tvé Rány dej patřítí;
ať vždy před očima mám,
kterak skonává můj Pán.

3. Ať uši mé neslyší jiného,
jen hlas o Umučení:
a to lkání Beránka našeho
i volání poslední,
na to vždycky budu pozor míti,
to mě každé Ráno má vzbuditi,
o tom v mém živobýti,
dnem noci chci zpívati.

11.

Mel. Aj nuž všecko Stvoření.

Již pominulý nyní,
ty předešlé hodiny,
srdce jest skropený:
a však my při té řeči
dosti cítíme v srdci,
a býváme zahanbeni.

2. Chcem mít důvěrnost větší,
k svému Pánu Ježíši,
srdce víc hořící:

víc požívat rozkoše
u Beránkova Kříže,
po tom jest srdce toužící.

3. Žádám si sprostné srdce,
v Mukách Krista těšit se
a duši citedlnou,
která se hned rozplývá,
když vždycky nepožívá
z Rán JEŽÍŠE tu Krev svatou!

4. Dejž ať se pasou oči
v tvých Mukách, o JEŽÍŠI!
dej uši pozorné
na tvou Zpověď poslední,
a usta pokropený!
To jest, co žádá srdce mé.

12.

Mel. Hlavo plná Bolesti.

Zdali jest pokropený drahou Krví Páně
náš zrak, naše myšlení, sluch, citedlnost,
vůně?

zdaž ten Obraz JEŽÍŠE nám před očima je,
a obcování naše cele ozdobuje?

2. Ať hned vzdycháme v srdci, když Krev
necítíme;
ať pláčou naše oči, jestli nevidíme
jej v krvavé Postavě; ať hned náš duch
s duší,
jestli nám Krev chybuje, Tovaryšstvo* drží.

* Srdečné rozhovory. Vyznávejte se jedni druhým. Jak 5,16.

3. Já to vyznávám směle o nás, kteří zde
jsme,
že k Ranám Spasitele hoříme srdečně,
nad Umučením jeho oči naše pláčou,
v němž srdce dne každého má pastvu
líbeznou.

13.

Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Aj nuž! vy srdce se mnou spojené,
jenž od Krista bolesti,
nemůžete oči vyplakané
nikdy osušit dosti!
Ačpak není suchá Beránka Tvář
od té zpovědi, již konal za nás;
vysílejte své slzy
k jeho věrnému Srdci.

14.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Naše smutná Melodie,
a naše slzení
promění se v Liturgie
k jeho umučení

2. Těšte se, Sábát nastává,
ten Sábát pro duši:
Krev a Spravedlnost Kristova
jest ozdobou naší.

15.

Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Zpívejmež AVE Ženichu svému:
jsme mocně vydobyti!
a láskou svou vznášejme se k němu,
tam kde ráčil umřítí.
Rozprostřete se krvavé Ruce!
my chudí jdeme, přijměte nás brzce,
však vírou ujištění,
na jeho zaslíbení.

16.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Zde máš mou ruku i srdce,
k našemu spojení!
již hoří lampička srdce,
jen nalej Krev do ní!

17.

Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Ach ty náš Ženichu nejkrásnější!
v té Postavě krvavé,
nemáš se ztratit z našich očí,
až Tě věčně spatříme.
Ten zpěv o tvé Smrti a skonání,
buď naše ustavičné zpívání,
až s zástupem nebeským
budem stát před Trůnem Tvým.

III. Hymni

18.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

To jest pravý den soboty,
když ty miluješ nás,
a když svými bledými Rty
hříšné srdce líbáš!

2. My se radujem slzavě,
chcem Marie býti,
až nám ráčíš v jiné době
ouřad Marty dáti.

19.

Touž notou.

Ach jak jest chudá dušička,
červíček tak malý!
a má jenom od JEžíška
tu moc vnitřní síly.

2. Když se na červíčka toho,
cizí moc dobová,
neb nětco nekrvavého,
jakou tu moc mívá!

3. Sám Spasitel se raduje
nad červíčkem chudým,
srdce jeho pokropuje
svým Potem krvavým.

20.

Mel. Hlavo plná Bolesti.

Já jsem láskou raněný Beránka BOžího,
a mám za potěšení poslední noc jeho:
když procitnu v čas ranní, tu hned
k Krista Kříži

vysílám první lkání, můj Puls
nejprvnější.

2. Nic neváže srdce mé, proč bych jeho
líbal,
jen to, že můj Pán za mě na Kříži
skonával:
když Tělo umučené objímám v duchu
mým;
tekou slz potokové, a v srdci Krev cítím.

3. Máš-li libost, můj Choti! v chudém
dítěti svém,
tak se dej milovati, až pospolu budem.
Zdržuj srdce radostné při Umučení
tvém,
každá krupěj Krve mé ať hoří plamenem.

4. Já těším tím duši mou, že jsi Spasitel
můj
tvou přemilostnou Smlouvou, jako
Učedník tvůj,
s nímž si měl rozmlouvání na Kříži
visíce,
tak jest mi bez přestání; sic bych plakal
hořce.

21.

Touž notou.

Kdybych Tě stále líbal, Choti
nejkrásnější!
jež si žádný nevšimal,* Tys můj
nejvážnější.

* Iza 53,3.

Ty ústa uplvaný, vás líbá srdce mé,
vy Oudy roztažený, budtež pozdravené!

22.

Mel. Aj již všecho Stvoření

Pověz, Beránku věrný!
Jak sem přišel, já bídný,
k tvé Smlouvě krvavé,
spolu s Bratrstvem jiným,
na tvou Smrt založeným?
co při mně vidí Srdce tvé?

2. Přišel sem tak znuzený;
Tys mi dal požehnaní;
maje bídu pouhou;
přinesl sem v mém srdci
sotva knot doutnající;
Ty si rozsvítil lampu mou.

3. Přijal si mně tak mdlého,
a na smrt nemocného,
o můj Spasiteli!
jak jsem vyšel blažený,
a Krví naplněný
z této mé poslední školy!

4. Vem čest za chování své!
dal si mi los Marie,
abych u tvých Nohou
mohl spolu s jinými
červíčky chudobnými
požívati milost mnohou.

5. Ale kterak mně nyní,
ty ztracené hodiny

náramně bolejí,
které sem sobě zmařil,
bez Rán Beránka strávil,
to mé slzy ukazují.

6. Nic není podobného,
té bledé Tváři jeho;
Tvář plná bolesti!
O nebeské hodiny!
vy jste můj kšaft tak vážný
ještě jednou u věčnosti.

7. Miluji Chotě mého,
slzavé Oči jeho,
Obličej krvavý,
i jeho třesoucí Rty,
při té ouzkosti smrti,
i tu Duši, jenž všecho ví.

8. Miluji Chotě mého,
i při Potupě jeho,
a beze vší slávy:
já nemohu přestati
tu bledou Tvář líbati,
líbám mu Věnc trnový.

9. Ach jak trne srdce mé,
když vidí zbičované
Žáda nejsvětější!
to tvé Tělo čistotný,
až do Kosti zmrskaný,
ach! tak se líbíš mé duši.

10. Já bych byl při Kříži stál,
a byl bych tě objímal,
JEzu bez přestání,
až by zůstalo státi

srdce a se hýbati
v tvé chvále a milování.

11. Mé srdce bude ctít tvou
barvu bledou a mrtvou,
dokud můj Puls půjde,
bude se oko těšit,
tvou Smrt nad všechno vážit,
nic mi milejší nebude.

23.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Ach! jak smutný byl JEŽÍŠ náš,
když se k Otci modlil,
mluvě s ním, jak miluje nás,
až se Krví potil.

2. Pohleďte jak jeho Duše
v zahradě pracuje!
uzříte klečet JEŽÍŠE,
jak Ruce stiskuje.

3. O by chytalo srdce mé,
tý krupěje jeho!
jenž se prejšťejší tak hojně
a kápají z něho.

4. Já jsem rád při něm v zahradě:
Ach jak němocný byl!
On slzami z Tváře bledě
i mou tvář pokropil.

24.

Mel. O sladký Stav života ctného

Vidím Duši Přítele mého
s Smrtí svou se obíratí:
vidím přejasné Oči jeho
za moje viny plakati:
i za můj zármutek největší,
jenž mou duši obkličuje,
vidím jak Ženich nejmilejší
na svých kolenách pracuje.

2. Nemohu oči osušiti,
při jeho posledním hlasu:
a v zahradě vidím kápáti
krvavý Pot z jeho Vlasů.
Já chytám krupějičky Krve,
klečím při tobě, můj Choti!
kterýž ráčil v zahradě pro mě
krvavé Slzy plakati.

3. Vidím jej cele zemdleného,
při tomto boji smrtedlným:
Angel musil těšiti jeho,
v tom způsobu zarmouceným!
já slyším, kterak prosí Otce:
Vezmi ten Kalich ode mě!
jak před ním vylévá své Srdce!
až mi při tom mysl trne.

4. Vidím v velké potupě státi,
tu jeho Tvář posvěcenou!
vidím Hlavu korunovati
ostrou Korunou trnovou:
Ach kterak spatřuji oči mé,
jak Záda zbičované jsou!
to vzhlednutí převelebné,
to táhne srdce za sebou.

5. Již jej vidím s Křížem jdoucího,
jenž tlačí jeho Ramena;

již obkličuje Srdce jeho
žalostná smrti hodina.
Já jej budu následovati,
já až na Golgata půjdu,
tu jej uzzím na Kříži pníti;
tu pravý Šabat mít budu.

6. Chtěl sem Nohy i Ruce svatý
za ty bolesti nesmírný,
velmi citedlně políbíti;
aj hle! tu byl v Bok bodený:
a tu On dokonal své Muky,
náš milý Pán, na Kříži svém;
na svět připadl strach veliký,
já sem byl Krví pokropen.

7. Nemohu slzy zastaviti,
o svatá Krev s Vodou jeho!
chci ti mé srdce darovati,
vlej se tisíckrát do něho.
Mé srdce dychtí, pláčou oči,
duše má touží žádosti;
jedna krupěje z Rán tekoucí
proniká mozek i kosti.

8. To jsou ty barvy vyvolené,
při nichž se zapýří má tvář:
O by tvé Oči umrtvené,
z mých očí vydávaly zář!
neb žádný nezná jenom On sám,
tu mou mdlobu převelikou:
a když na Kříži s ním rozmlouvám,
tu On naplní žádost mou.

9. A tak já půjdu do Služby tvé:
zůstávej vždycky předemnou
státi v té krvavé Postavě,

nad niž srdce hoří láskou;
o Kráso, kteráž mě svázala!
Kráso mě ozdobující!
o Kráso, jenž mé srdce jala,
po tobě toužím dnem nocí.

25.

Mel. Dobrořečmež nyní.

Teď mám, co vinšuji,
mohu Krev požívati,
a mohu v pokoji
v Hrob jeho se zavřítí:
podej mi Nohy své,
jako Magdaléně;
to vinšuji sobě.
Přebлаze bude mně!

26.

Touž notou.

Já k Tělu JEŽÍŠE
vždy rád se přibližuji;
to jest rozkoš duše.
V očích mých slzy stojí,
já nemluvim mnoho;
raději objímám
Rány Pána mého:
tu náklonnost já mám.

2. Mám-li o srdci mém
slovíčko pověditi:
jsem chudým hříšníkem,
jenž pouhou bídu cítí;
však láskou velikou

k Beránku plápolám,
a pod Mukou těžkou
mého Ženicha znám.

3. Když sobě vzpomínám
na předešlé hodiny,
tu velké hoře mám;
přijměte svaté Rány
slzy srdce mého,
za ten předešlý čas;
já lituji toho,
že sem tak neznal vás.

4. Ty pak, jenž mé štěstí
v tvých Ranách mi zjevuješ,
a jenž svou blízkostí
mé srdce potěšuješ
přijmi slzy moje,
a mé srdce vděčné,
oddávámť se tobě,
za dar chvály věčné.

5. Já se na tvé Ruce
cele chci poručiti,
až Tebe bez konce
budu moct objímati.
Prochází se duch můj
v Křížovém povětří,
duše slyší Hlas tvůj,
jaks vypustil Duši.

6. Ženichu v Mukách svých
vší Síly pozbavený!
z tvých Očí překrásných
jsou Slzy vycezený,
když víc Slzy není,
musils Krev plakati,

až si v tom trápení
skoro mohl umříti.

7. Oči vyplakané,
návěští mi dáváte!
o kých slzičky mé
v svých Očích pochováte!
Třesu se v srdci svým
nad vaší těžkostí;
když na vás pohledím
jsem zproštěn žalosti.

8. O Choti zemdlený,
v němž každá Žila skáče!
a v smrtedlným boji
Srdce z ouzkosti tluče;
kterýž svou Hlavu mdlou
nemůžeš držeti,
kdo věří v bolest tvou
vroucně na tě hledí.

9. Já vidím JEžíše,
za mě, přivázaného,
pase se má duše
ve všech Bolestech jeho.
Ohlízím se po něm,
a On zas po mně vždy:
libě zní v srdci mém
jak ty metly hviždí.

10. Choti! Potupa tvá,
tať jest mi nejkrásnější:
pěkně tvá Koruna
na bledém Čele sluší.
Já vidím tvé Líčka,
jaká to Krása je!
kde jen bodla špička
jest Rubínek Krve.

11. Obličejí krásný,
nad Karbunkulus dražší!
tvůj Pohled poslední
nelze vypsáti duši!
Ach skonávající
drahý Ženichu náš,
nech v tváři i v srdci
mám tvé Smrti obraz.

12. Tělíčko překrásné!
srdce mého žádosti,
bledé a červené
od velikých Bolestí!
když bude Krása tvá
před mou tváří státi;
šťastnáť jest práce má
i odpočinutí.

27.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Beránku! dej ať srdce mé
Tebe každou chvílí,
kolikrát se v těle pohne,
za tvé Muky chválí.

2. Až budu Ženicha mého
moci objímati;
dotud budu v Mukách jeho
stále se kochati.

28.

*Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce
mého.*

Ach Ty nevymluvně blízke Srdce,
jenž bližší nad život je!
pasem se v tvých bolestech a Muce;
neb když nepocituje
naše srdcetvé Srdce zraněný,
tedy jsme hned až na smrt zemdení;
to ty cítíš JEŽÍŠÍ!
Koruno našich duší.

2. Ach co jsme my? přebídné Stvoření,
až po tuto hodinu!
ó Ty Srdce plné Smilování!
našels nás Boží Synu,
předstoupils nám tvou Smrtí před srdce,
podal si nám k líbání tvé Ruce;
Tak si naše vnitřnosti
proniknul tvou blízkostí.

3. O Ty Duše našich chudých duší!
kdo na to zapomene?
nemůžem to vyslovit jak sluší,
vypsáti to nemožné.

Obraz Umučení tak nás zranil,
že každý tvým Ranám slib učinil,
jsou tak od lásky jatý,
že to nelze vypsáti.

4. Naši chudobu nelze vypsáti:
kde jest kdo k nalezení,
jenžby ještě mohl špatnější být?
málo jest jich k spatření:
Ale také kdož blažený více
může býti jako naše srdce,
když je z milosti Krev tvá,
každodenně zahřívá?

5. Kdo se kdy chtěl s námi zaměstnati,
kdožby povahu naši,

jen v nejmenší částce mohl snesti?
ach! tvé Srdce JEžíši,
to k nám chudým bylo nakloněné,
že to nemůž býti vyslovené.
Skrz tvé lkání, modlení,
jsme my hříšní smíření.

6. Když na předešlý čas pomyslíme,
jenž bez tebe byl strávený,
tedy se víc nad tím netrápíme;
můžem býti blažení.
A však nám to má památkou býti,
a vždy více k tomu probuditi,
nikdy od Kříže tvého
nevzdálit srdce svého.

7. Přijmi od nás díků na tisíce,
což můžem učiniti!
ó Ty naše nejmilejší Srdce,
musíme ti vyznati,
ještě jedno, nad čím bolest máme,
že ještě odložené míváme
v tvůj Obličej patřiti,
a tvé Rány líbati.

8. Ačpak ty k nám prodléváš přijíti,
není nám při tom teskno,
neb tvá blízkost ráčí nás těšiti,
oslaďuje nám všecko:
my patříme vždycky na tvé Tělo,
kterak jest za nás na Kříži pnělo,
každý den duši naší
jest ten Obraz krásnější.

9. My jako tvé nemocné Stvoření
chvátáme k Ranám svatým,
neboť máme své přiochránění

vyjednané v Lůnu tvým.
Dejž ať při Kříži tvém zůstáváme,
a v Mukách tvých vždy se obíráme,
tak budem vždy blažení,
až k našemu skonání.

10. Nebo když ty bledými Rty tvými
sám naše srdce líbáš,
když nás při tvé Svátosti velebný
nevymluvně objímáš:
tu se ztratí slova i myšlení,
duše, tělo jest s Tebou spojený;
zde nestačují slova,
co tu hříšník požívá.

11. Máme dost na jeho Umučení,
o tom rádi zpíváme:
však v tom srdečném díků činění,
převelmi mdlí býváme.
Jak se láska naše musí skrýti,
proti té, kterouž On ráčí míti!
po něm vzdychá mé srdce;
ale On plakal hořce.

12. Pro nás šel náš Pán v velké těžkosti
do zahrady se modlit,
pro nás vidím v smrtedlné ouzkosti
jeho Srdce se rmoutit;
pro nás cítil před smrtí lekání,
tak těžce dobyl naše Spasení;
za nás byl při modlitbě
zapýřen i ve mdlobě.

13. Za nás byly Slzy a Pot jeho
cele v Krev proměněný,
až jeden z Angelstva nebeského
jej těšil v tom soužení;

za nás jest se třáslo jeho Tělo,
když Ouzkostmi obklíčené bylo;
ach jak měl Tvář krvavou,
a od Slzí otekrou!

14. Za nás snášel Posměch a Bolesti
jichž možné vypsát není;
to nám proniká všechny vnitřnosti,
jak za nás byl ztrzyzněný!
Žáda byly metlami zmrskané,
Čelo jeho od trní zedrané,
Bolesti svaté Hlavy
srdce nám pronikají.

15. Za nás vidím Jeho s Křížem jíti,
jak Beránka tichého;
za nás musel slýšet ortel Smrti,
hned před Skonáním jeho;
za nás se třásly Rty Spasitele;
Srdce se zdvihalo v jeho Těle;
za Nápoj mu byldány
ocet s žlučí smíšený.

16. Tělo bledé všecko skrvavené!
popatř na hříšníky své,
jak se k tobě třesou naši rtové:
ach daruj nám té Krve,
jenž se z Hlavy od trní prejštila,
a z Boku svatého se vylila:
napájej nás ní více,
neb máme chudé srdce.

17. O Ty vyvolená Hlavo naše,
na Kříži v skonávání!
dejž ať se tak vtiskne v naše duše
toto tvé Umírání,
by se nám z tváře mohlo spatřiti,

vyobrazení tvé hořké Smrti:
Tvá Postava na Kříži,
ta jest nám nejmilejší.

18. Líbeznosti nevypravitedlné,
když vidím jeho Srdce,
jak na Kříži skonává a stydne,
to vše pro mě činíce!
O by nám v tváři i pohledění
stkvělo se tvé poslední loučení!
Ženich umírající
ať se stkví z našich očí!

29.

Mel. Dobrořečmež nyní.

Srdce hoří láskou,
oči musí slzeti:
bychom Postavu tvou
teď mohli pozdraviti;
mnohýby v rychlosti
k tobě se odebral,
své tělo i kosti
zde zpátkem zanechal.

2. Kdyby ženich duši
ten zpěv sobě oblíbil,
na podlahu naši
svými Nohami vstoupil,
najde nás stydlivé,
při tom zarmoucené,
a však srdce teplé
v něj zamilované!

30.

Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Vtiskni tu Citedlnost tvých Bolestí
hluboko v naše srdce,
popřej líbat srdečnou žádostí
probité Nohy, Ruce,
aby tvé svaté Tělo krvavé,
od nás bylo slzami smáčené:
rač ty slzy přijmouti,
a nám tvé Krve dáti.

2. Jak se teď má dobře naše srdce!
neboť má co rádo chce;
svou radost i pastvu v Krista Muce,
nežádá si nic více.
Dej Beránku! ať v tvém Umučení
srdce i smysly jsou pohřížení:
na tvou Smrt pamatujem,
až tě líbati budem.

31.

Touž notou.

Nelze zapomenout Muku BOží,
ta nám vždy v paměti je,
to nám proniká tělo i duši,
srdce se v ní raduje,
v tom se stále naše oči pasou,
to nám nejmilejší Kázání jsou:
Tvé poslední hodiny
jsou nám v srdci citedlný.

2. My kteréžs zde ráčil shromážditi,
dáváme ruce sobě,
chcem se na tvou Muku zavázati,
věčně být věrni tobě.
Na znamená, žeť se líbí zpěv náš,
řekni Amen! drahý Ženichu náš!

a laskavě nám zvěstůj,
ten přemilý Pokoj tvůj!

IV. Soliloquia

32.

Mel. Jezu má Radosti.

Já slyším včeličky,
jenž se vznáší vždycky
k svatému Kříži,
na kterémž tvé bledé,
a barvy smrtedlné
Těličko visí:
nevím sám, co zpívat mám,
zdaliž mám před ním plakati,
a nebo zpívati?

2. Nechte mě, já žádám,
ať v tichosti zpívám
jako s Marijí;
tento hlas líbezný,
zdá se mi překrásný
při Umučení:
když já jsem s ním samotný;
tedy nezví žádná duše,
zač prosím Ježíše.

3. Když někdy z Radosti,
pláču v samotnosti
na jeho šíji,
a mé vyvolení
i mé zasnoubení
si rozvažují;
ach! co tu cítí srdce?
tu nemohu nic dělati,
jen u Noh plakati.

4. Nechci si žádati
na sebe patřiti,
neboť vím kdo jsem;
ač chudým hříšníkem,
však předce miláčkem,
toť jest mi jak Sen,
ale mám to tak pevné,
že visím na Ženichu svém,
jakož v pravdě živ jsem.

5. Žádá si srdce mé
vždy býti citedlné
nad Mukou jeho,
láskou rozpálené,
a zamilované
v Ženicha svého,
ducha v Krvi krásného,
tělo cítící nemoc svou,
ale duši zdravou.

6. Jak se má mé srdce,
co můj milý Smírce
zas se smířil s ním,
a mé provinění
pokropil svou Krví;
o jak se stydím!
mezi tím stále budu,
čím víc smím Krev požívati,
vždy před ním plakati.

7. Já jsem uzdravený,
neb tvé milování,
již zdávna cítím:
o Lásko přesvatá
na Hoře Golgata,
tu tebe vidím,
na Kříži umíratí,

Láska ranila Srdce tvé;
jaká to Láska je!

8. Jsem bez pečování,
a v sladkém zdřímání
nad Mukou jeho;
nelze to mé duši
vyslovit jak sluší,
co cítím z něho,
jak sladká jest Krev jeho:
protož jej chci s jeho Smrtí
v srdci mém zavřiti.

9. Nechte mě býti s ním,
On Umučením svým
návěští mi dal;
já jsem v okamžení
to štěstí nesmírný
na jednou dostal:
Ta Postava krvavá,
jenž se kouří po své Práci,
přivodí mě k pláči.

10. O Srdce v Ouzkosti!
o Duše v Bolesti!
Tělo znuzený!
by má duše milá
vždy zproštěna byla
všeho trápení,
o jak hoří srdce mé,
o by jen všecky mé žilý,
vždy Tebe chválily!

11. Procitnu z bídy své,
a Umučení tvé
vždy mám v srdci mém.
hledím na Rány tvé,

kteréžs vystál pro mě,
jichž já hoden jsem:
ale skrze tvé Rány,
tak si mé celé srdce jal,
že bych stále líbal.

12. Uplvané Líce,
vy jste pro mé srdce
velmi spanilý:
čím potupenější,
tím jest mi krásnější,
můj Ženich milý,
v plášť oděný, a s třtinou;
jeho Koruna trnová
jest nad slunce jasná.

13. Aj v této Okráse,
jest ozdoba naše,
překrásný Choti!
kdybych já tvé Rány,
a tvé Potupení
mohl malovati,
kterak mé srdce jaly!
já chci Spasitele mého
ctít v Potupě jeho.

14. Tisíckrát v srdci mým
na tvé Rány patřím,
o můj JEŽÍŠI!
O předrahé Rány,
nad drahé kamení
jste mi krásnější.
Bých tisíc jazyku měl,
nelze vysloviti dosti
tvých Rán líbeznosti.

15. O překrásné Rány!
mně minou hodiny

jako minuty;
když před vámi stojím,
a na vás pohledím,
nelze dál jíti:
To věčnost nevystihne,
jakou rozkoš srdce mívá,
které vás požívá.

16. Srdce v skonávání,
Usta v umírání,
Rtové líbezni,
Hlavo v Potu smrti,
Duše na odjítí,
prosím tě nyní:
dej mi brzy návěští,
rač mě k Církví povolati,
a tělo pohřbíti.*

33.
Slyš, co červíčky tvoji,
Tobě přislíbit chtějí
jak se k tobě vinou,
řkouc: Chcem při Kříži zůstat,
Muky BOŽÍ zvěstovat,
až uzříme tu Tvář svatou.

34.
Mel. Můj BOŽE, srdce ti nesu.

Mé oči patří dnem noci
na Muky JEŽÍŠE,
když o tom přemejšlím v srdci,
chce jít z těla duše.

* 5 Mojž. 34,5.7.

2. Tak po tobě stonajíce,
bolest mě proniká:
Tvou láskou raněné srdce,
chce být u Beránka.

3. Muky a Smrt Pána mého,
jsou můj živel pravý,
jak miluji Rány jeho,
to sám můj Ženich ví.

4. Já si vinšuji na ten čas,
dokud zde býti mám,
stále ten Pašiový hlas,
až jednou dokonám.

5. Kdo ti můž přirovnán býti,
o Srdce zraněný!
dej mi dnem nocí viděti
tvou Tvář v Skonávání.

6. O bych mohl slyšeti,
poslední vzdychání:
Hlavou tvou vidět skloniti
při tvém umírání!

7. Já bych byl vinšoval sobě
státi pod Křížem tvým,
když žoldněř tvé Srdce tobě
probodl kopím ostrým.

8. Kdybych já byl mohl spatřit tvou
poslední Slzičku!
těšil bych se ji rukou mou
utřít Beránečku.

9. Při tom se kojí blaženě
každý den má duše,

jak jest bylo probodené
to Srdce JEžíše.

10. O kdybych já pod Křížem tvým,
jaks ráčil umírat,
poníženě s Janem svatým
byl mohl při tobě stát!

11. Mně jest jakbych tvé Mučení
a krvavou Smrt tvou,
i také korunování,
viděl před tváří mou.

12. Tvůj Pohled ve dne i v noci,
tak živý mi bývá,
že z mých slov i z každé řeči,
i z očí vyplývá.

13. A když budu skonávati
v Lůnu Chotě mého,
má můj poslední zpěv byti
jen o Mukách jeho.

35.

*Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce
mého.*

O sprostný obchod s Ránami jeho
pláče chudé srdce mé,
vždycky patřím na Bolesti jeho
a hodiny smrtedlné:
jestli není tvoje Umučení,
mému srdci živý i citedlný;
tu hned k tvým Nohám padám
slzavě je objímám.

2. To mně činí žalostné hodiny,
jestli Muký JEžíše
nemám v mém srdci vždycky citedlný;
tedy se moje duše
nedá žádnou věci ukojiti:
ale když tvou Krev a tvůj Pot svatý
na mé smutné srdce dáš,
hned dostanu jasnou tvář.

3. Tvých umírajících Ust řeč libou
dals mi jednou slyšeti,
tím si ráčil Pečetí Smlouvu mou
pod Křížem utvrditi:
jsem nad tím jako dítě radostný,
nemám žádné hodiny žalostný;
nýbrž tím víc mé srdce,
jen potvé Krvi pláče.

4. Tvých Rán Krása, a tvé pohledění,
které mě z Kříže dáváš,
vzbuzuje při mně slz vylévání:
Rány já miluji vás!
Ach jak jest v Mukách mého JEžíše,
výborná pastva pro chudé duše!
jedna krupěj Krve tvé,
hned utěší srdce mé.

36.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Tak sem do potu nepřišel,
jak se můj Pán potil,
když krvavý Pot z něho šel,
až všečen zemden byl.

2. Já se stydím před Pánem mým,
těším se v té Muce,
jeho velkou Lásku cítím,
jak mě objímat chce.

37.

Mel. Aj již všechno Stvoření.

Cele se třesu láskou,
když tvou Muku tak těžkou
sobě rozvažuji:
tu vzpomínaje v srdci
na tvou krvavou Práci;
každou Ránu pozdravuji.

2. Čím víc potupenější,
tím víc jsi mi krásnější:
Tvé zraněné Tělo,
to činí, že slzy mé
tekou jak potokové,
neboť mé srdce ranilo.

3. Když zpívám žalmy v srdci,
nejsouť hluboké věci:
jak včelička zpívám,
po každý v čas nešporní
píseň o Umučení,
i také když usnouti mám.

4. Vidím jak tekou hojně
ty krupěje krvavé,
pod Křížem stát budu.
O blažené minuty!
kdybych tam mohl státi,
až k mého Pána Příchodu!

5. Já sem mnohé časnosti,
i též také věčnosti
v duchu mém již prošel:
žádná věc mě nejala,
až sem buď Bohu chvála!
na horu Golgata přišel.

6. Na tom místě stát budu,
z toho místa nepůjdu
času nižádného,
budu hledět každý čas
na ten krvavý Obraz,
až přijdu do Lůna jeho.

7. Ach tvou večerní Rosou,
rač mou duši citedlnou
stále zdržovati,
abych Podobu tvého
Těla umučeného
mohl na sobě nositi.

8. Ty mého těla hnutí,
Ty mých oudů pohnutí,
Ty Duchu duše mý,
o Ty Mysl mysle mé,
Ty, jenž jsi Krev krve mé,
i Tělo mého těla jsi!*

9. Až tebe obejmú tam,
zde za sebou zanechám
to mé tělo v hrobě,
a kdyby na té zemi,
mělo býti potřený,
já jak hříšník půjdu k Tobě.

38.

Na horu Olivetskou
hledím, kdež Srdce mé,
plakati vidím láskou
Slzičky krvavé.
Papršlku Krásou svou!
zjev se ještě jednou,
vyobraz v jeho Tváři
nám Ouzkost smrtedlnou.

2. Dej se líbat, můj Choti!
v této tvé Ouzkosti;
protož já chci rád býti
s Tebou v samotnosti,
na tom Plácku milým
Krví pokropeným,
a tvými Slzičkami,
věčně zůstat míním.

39.

Mel. Když mě hříchý sužují.

Vidím hořce plakati,
Srdce Chotě mého,
v Slzách se rozplývati
pro mě chudobného:
On plakal, až Slz proudové
vyprahly, že se strhli
Krve potůčkové.

2. Jak jest bylo zemdlený,
tvé laskavé Srdce,
než jsi byl pověšený
na Kříž k velké Muce!
jak mám tvé Muky vypsati?
můj krvavý Ženichu!
jak tě zvyšovati?

* Kol. 3,11.

3. Já vidím Srdce tvoje
s Smrtí zápasiti,
k Ustům pro viny moje,
Jazyk tvůj přilnouti,
pro mě podniklo Srdce tvé
poslední těžké Rány,
při tvé Smrti hořké.

4. Já sem proviněním mým
proud Slz tvých presoval,
já sem Potem krvavým
Vlasy tvé svažoval:
jak snášelo pro mé viny,
tvé Srdce velké hoře:
Ach buď pozdravený!

5. Srdce od Muk zemdlené!
ó dejž ať mám vždycky
tvůj v srdci mém citedlný
večer Olivetský:
až kdykoli z lůžka vstávám,
rozjímám si tvou Práci,
při všechněm co konám.

6. To mé srdce proniká,
i všecky vnitřnosti,
když spatřuji Beránka
v smrtedlné Ouzkosti:
vzpomínám na tvé volání,
jaks volal: Eli! Eli!
Lamazabachtany?

7. Chtěl bych stánky stavěti,
kdes byl umučený,
vždy na tebe hleděti,
Choti vyvolený!
na tuto tvou Smrti potupnou,

mé oči až na věčnost
obrácené budou.

8. Vy roztomilé Rány,
o jak jste líbezné;
šťastné jsou ty hodiny,
v nichž jste mně citedlné.
O by skrz věčné patření
byly mi tvoje Rány
do srdce vtištěny!

9. Když při zraněném Srdci
Beránka spočívám,
tu láskou k mému Smírci
v srdce se rozplývám;
miluji jej bez vidění,
mám vždycky před očima
jeho Umučení.

10. Nechci s myšlením jiným
se zabavovati:
očima svými hledím
na Obraz tvé Smrti:
přid' Ty v kterou minutu chceš,
ty mě tvé milé dítě
vždycky doma najdeš.

11. Při bdění i při spání
tvé Muky rozjímám,
a každé mé dechnutí
jen k tobě odsílám:
O by jen všecky mé žily
až k tvé Svadbě, tvou Muku
si připomínaly!

12. Já bych vinšoval sobě,
tím Rouchem se přikryt,

v kterémž si ležel v Hrobě:
mně má vždycky tak být,
když jdu na své lužko spát,
jak bych v Hrobě JEžíše
šel se položit.

13. A při tom chci zůstat:
rač ty mně Rukou svou
vésti a zdržovati,
až uhlídám Tvář tvou;
já až do mého skonání,
nikdy nezapomenu
na tvé Umučení.

40.

Zůstávám tobě blízký,
Muži umučený!
hledím na tebe vždycky,
tys mé potěšení.
Objímám rukou svou
Kříž tvůj láskou velkou,
vidím Oči v sloup státi,
slyším Řeč smrtedlnou.

2. Chci se pevně zdržeti
Tělička zbledlého,
snaz bych volil umřít;
nespustím se jeho.
Já zůstávám v Tobě,
až mě pojmeš k sobě;
tvé Muky jsou jak Pečet
v srdci i v tváři mé.

3. O rač brzy přijít
k nám, Choti laskavý,
a zatím ať nám svítí

tvůj Obraz krvavý,
tvé svaté Skonání,
tvůj Hrob a tvé Rány;
tak budem dne každého
mít Pašiové dni.

4. Ta nejsladší Píseň má,
kteráž mi pláč činí,
tj. ta sprostná zpráva
o jeho Skonání:
jdouc do jeho Lúna,
jako Magdaléna,
když jej políbám,
uzřím ten Bok mého Pána.

41.

Mel. Hlavo plná Bolesti.

Ráč dovolit mým slzám i mé cítělnosti,
ať mé srdce vyjevím i jeho žádosti:
chci Tě rád požívat, Ženichu krvavý!
a přitom chci věděti jsi-li spokojený.

2. Od té první hodiny, jaks se Krví potil,
až do Tvého Skonání, rád bych při Tobě
byl;
tu já mám pro mou duši pastvu dnem
i noci
a v Mukách tvých JEžíši rád odpočívát
chci.

3. Tys mě jako mrtvého na tvou milost
přijal.
Dejž bych času každého tvé Srdce
objímal!
nemohu byt dost vděčný, za tvé milování:

dejž ať jako nemocný patřím na tvé Rány.

4. Jak miloval duši mou, můj Ženich
a můj Pán!

ó bych jen hořel láskou, tak jako svatý Jan
chtěl bych jej milovati; a však má mé
srdce
předce láskou hořeti, co může nejvíce.

5. O dejž mi jak včeličky z tvých Rán
pokrm bráti:

i v zahradě chci vždycky při Tobě zůstatí:
chci jako Magdaléna, pak zas jak Jan
svatý,
na Rány mého Pána pilně se dívati.

6. Já při Ranách zůstanu, chci je
milovati,

a chci každou hodinu na ně se dívati,
až mi ráčí poslední Políbení dáti;
chci až do té hodiny svou rozkoš v něm
míti.

42.

Mel. Když tě jedenkrát spatřím.

Dejž ať patřím dnem noci na Duši tvou,
v boji smrtnou práci obklíčenou:
Jakés pro moje viny měl těžkosti,
patř na mně z milosti.

2. Patř na mě v té Postavě o můj Chotí!
jak si ráčil krvavě se potíti,
jak se tvoje Slzičky rozlévají,
a z Očí kapají.

3. Patř na mě ještě jednou z tvé zahrádky!
ohlížím se za tebou Jezu sladky!
to není lidské mysli k vystižení
jak jsme vykopení.

4. Ty uplvaná Tváří převelice!
přid' občerstvi tvou Září moje srdce,
vy od bičů zmrskané Záda svaté,
vždy mě občerstvujte.

5. Patř na mě v tvém Lekání a Ouzkosti,
jak se v krvavém Boji ráčil třásti,
a jak si byl až na Smrt zarmoucený
pro naše Spasení.

6. Patř na mě, jak po městě tě vodili,
a jak tvé Tělo čisté zohavili;
kterak se svaté Hlavě posmívali,
a korunovali.

7. Patř na mě, jak tě žádný nelitoval,
bych každou jizvu z trní okušoval,
ó dejž ať co včeličky vždy požívám
Zoft z tvých Růžových Rán.

8. Patř na mě, kteraks tvůj Kříž těžce
nesl,
až si pro velikou tíž pod ním klesl,
a kterak sou tě na něj položili,
a hřeby přibili.

9. Popatř na mě Pane můj pod Křížem
tvým,
tak jako bych byl Jan tvůj a stál pod ním:
neb když tento plamínek srdce cítí,
to mě hned roznítí.

10. Vidím v Nohou a Rukou velké díry,
z nichž Potůčkové tekou bez vší míry.
Ta Krev svatá mé srdce potěšuje,
a mě občerstvuje.

11. Patř na mě, kterak tobě hodin mnoho
Krev svatá tekla libě z Těla tvého:
taks nás ráčil nesmírně milovati,
nelze to vypsáti.

12. O tvůj Pohled překrásný na Kříži
tvém!
ač se stalo zatmění i třásla zem;
mě předce potěšuje tvé Skonání
i tvé umírání.

13. O by dnes zvuk radostný vydávala
Krev jenž se s Vodou z Boku vylévala,
o bych nalez můj Choti! v tvém Skonání
pokoj, požehnání!

14. V hrobě tvém Tělo bledé, chci se složit,
by ti mohlo tělo mé podobné byt.
Chci se tiše s Marijí k Hrobu bráti
a nad nim plakati.

15. Já za mzdu Chotě mého rád chci umřít;
a věrné Srdce jeho má mě dědit,
až zas z hrobu dostanu tělo nové
a jemu podobné.

43.

Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Vzhled na Smrt tvou pronikl mé srdce,
když si se mně dal spatřit!

ten buď na všech cestách moje Svíce,
až tě budu moct užít.

Tvé Umučení, tvá noc smrtedlná,
Bolest Duše blažené skonaná,
tvé v Hrobě spočívání,
dává života vůni.

2. Tvá Krev moje srdce obživuje,
a stánek těla mého
rád se často v Hrobě pohřžuje,
kde Vlaha z Těla jeho:
v Hrobě, v němž Přítel můj byl uložený
držím mé večerní Požehnání;
a nad Hrobem Ježíška,
zavrou se moje očka.

3. Kdo ví, kde spočívá Rán včelička?
ta nezaměstná mnoho;
přikryla ji Krve krupějička,
u Kříže Kristového,
přidrží se ta včelička pevně,
zavírá se v Srdce probodené;
žádný však nemůž poznat,
jakby se to mohlo stát.

4. Ta přelíbá Vůně z Těla tvého
jest mi nejpříjemnější:
z toho cítí stánek těla mého
moc nejpronikavější.
Nechť se můj stánek v Hrob tvůj pohřží,
a srdce k Boku tvému přiloží,
v ranní i večerní čas,
to cele uzdraví nás.

5. Tu mně mizí slova i myšlení,
když Elizea mého
naše všecko lidské pomýšlení

v mém srdci mám blízkého:
když On se při velebné Svátosti,
rozprostře na mé smrtedlné kosti;
tak mě ráčí políbit
jako když mám k němu jít.

6. Tu kde Pán můj ráčil spočívati,
spočívají kosti mé,
v něm se chce srdce pohřžovati,
má s nim obírání své:
a tak brzy jak ze Sna procítím
tedy k Ranám jeho se posadím,
přijdouc až k jeho Srdci;
tu já při něm usnout chci.

44.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Duch můj žádá jinam jíti,
nechte ho v pokoji:
srdce Spasitele cítí,
svou žádost v něm kojí.

2. Ztrýzněný pro mé Spasení!
jak tě mám vítati?
rač sobě zatím srdce mý,
za dar oblíbiti.

3. Láska proniká vnitřnosti,
když Ženicha svého
vidím šarlatem v Ouzkosti,
pro mě oděného.

4. Ta třtina větrem klátící,
již k potupě nosíš,
bude má Berla Knížecí
kterouž mně posvětiš.

5. Ta na tvé Hlavě nemocné
Koruna trnová,
bude Korunou hlavy mé,
i též ozdoba má.

6. O jak Záda zbičované
hroznou Bolest měly!
když to, co bylo zmrskané,
zas Rouchem odřeli.

7. Jak včelička v Ráně jedné
žádám si seděti,
chtíce ten Ortel Smrti tvé
vidět i slyšeti.

8. O jak teče přenáramně
Krev z Těla svatého!
mě pokropují líbezne
krupějičky jeho.

9. Nejprvní jeho krupěje,
jenž mě pokropila,
ta s jeho Srdcem srdce mé
ponejprv spojila.

10. Jak uším rozkošný bývá
jeho poslední Hlas,
když dokonáno jest! zpívá
milý Beránek náš.

11. Vinšuji si při prameni
Ježíšova Boku,
dokud živ budu na zemi,
přednost Učedlníku!

12. Aby duše při Srdci tvém
měla své kochání,

tělo Radost při Těle tvém!
budu utěšený.

13. Nyní bije má hodinka,
Krví skropen bývám:
a tak tento zpěv Beránka,
já vroucně zavírám.

45.

*Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce
mého.*

Nevolejte mě teď milí moji,
když duše má požívá,
když při Ženichovém Umučení
sladkou láskou oplývá:
v povětrí Kříže se vznášející,
tu já nic nedbám na jiné věci;
nebo já kromě něho
nemám Nebe jiného.

2. Pro mě zbledlo Srdce Pána mého,
když tekla Voda s Krví:
já vidím bodení hřebů jeho,
i též Bok proboděný;
jak se stkví Důstojná Sláva z Tebe,
že jsem skoro cele až bez sebe,
tak jsem nemocný láskou,
a zavírám Píseň mou.

3. Tak jak snali mého Pána z Kříže,
a v Hrob jej položili,
tak já se přiblížím nyní blíže
do Hrobu k Spasiteli:
Ach, jak voní Tělo Krista mého!
již nevyjdu více z Hrobu jeho,

nehleďte mé duše,
jen při Těle JEžíše.

46.

Mel. Aj již všechno Stvoření.

Já jdu nyní v pokoji,
to co mám uložený,
miluji vši sílou,
občerstvím se slzavě,
na té Kráse krvavé:
a tak ukojím žádost svou.

47.

Mel. Ozdobíš se duše mila.

Já chci v tichosti plakati,
v Hrobě Krista se zavřítí,
a zase až k objímání
zůstat v tom považování.

2. Nevymluvné okamžení!
já omdlévám v mém zpívání,
nejsem způsobný mou řečí
vyslovit takové věci.

3. Mé srdce nežádá dál jít,
duch můj chce na tvou Smrt patřit,
můj stánek chce v chladném Hrobě
ponocovati při Tobě.

48.

Mel. To jest žádost srdce mého.

Když chci mít čistou postýlku,
jdu si do hrobu k Ježíšku
pro hrobové Roucho jeho,
to prostřu do lůžka mého.

2. Na tom Rouchu voní libě
Krve JEŽÍŠE krupěje:
tak běře chudý stánek můj
na jeho Těle podíl svůj.

3. Jest znáti, že svaté Tělo
v tom Rouchu ležet musilo;
na Vůni Krve JEŽÍŠE
má věčně dost moje duše.

49.

Mel. Hlavo plná Bolesti.

Mé srdce plápolalo toho okamžení,
hned by bylo skonalo při Krista Skonání:
než bych si zameškal byl navštívit Hrob
jeho,
byl bych se pevně chytil Roucha
hrobového.

2. Teď sem se zavřel pevně v Hrobě
Krista Pána,
pokropila tělo mé ta rosa smrtečná.
O by prošly duši mou ty krupěje jeho,
i Pot s Párou smrtečnou z Tělička
svatého!

3. Libě sem odpočíval, byl sem až bez
sebe,
tak sem tvé Rány líbal, jakbych byl
u Tebe.

O Vy Rány JEŽÍŠE, jak sem se posilnil!
jak mnoho slz rozkoše nad vámi sem
vylil.

4. Já chci nyní zůstati u jeho Tělička,
hojně nad ním plakati: patřte na mé
líčka,
jak tekou slzy lásky. O ať tvé Skonání
sktví se z mé tváře vždycky! jak budu
blažený!

5. Chci se pilně dívati na Těličko tvoje,
ja na něm vidím státi krvavé krupěje!
O Lásko Chotě mého! tys všecky
krupěje
vycedil z Těla tvého; ach kdož tak
miluje!

6. On políbil mé srdce svými Rty
bledými,
a obejmul mě v lásce Rukami svatými:
To moje pečeti jsou, až jej budu líbat,
a na jeho Tvář svatou v blízkosti se dívat.

50.

Mel. Když tě jedenkrát spatřím.

Kdyby se kdo po mně ptal v těla stánku,
já sem se pohřbiti dal při Beránku:
kdož mě při Těle jeho můž najíti,
a nebo vzbuditi?

2. Rač ty můj spánek milý pod stráží mít:
rač jej, můj Spasiteli! zapečetit:
ať duše tvou Krev cítí v každé době,
až mě pojmeš k sobě.

51.

Mel. O sladký Stav života ctného.

Při jeho Boku se těšiti
jest mého srdce toužení,
a jako včelička seděti,
kde Pán můj byl umučený.
Vy Ruce, v nichž Krví napsané,
mé chudobné jméno stojí,
budtež ke mně láskou skloněné,
až mé srdce s ním se spojí.

2. A když zde budu skonávati,
přijmi mě do Srdce tvého,
tu budu s tebou rozmlouvati;
a nechám tělíčka mého
s tím v hrobě odpočívati,
aby připravené bylo,
a když se ti ráčí líbiti,
aby se s duší spojilo.

3. Dejž, ať ten čas až do skonání
bez tvé Krve nestrávíme,
ať na tvé hořké Umučení,
i na tvé Rány patříme:
ať ten Hlas tvého Skonávání
naše uši vždy slyšejí,
a tvé žalostivé volání
nás zprovádí cesty všemi.

4. Mé každé ranní Požehnání
jsou tvé Rány otevřené,
v nichž jsem schráněn hned od povstání,
až zase do skonání dne:
Večer si jdi pro Požehnání,
kde Tělo Přítele mého
v chladném Hrobě bylo složený;
v tom Chrámě usnu u něho.

52.

Mel. Můj BOže, srdce ti nesu.

Myslil jsem, že sobě zvolím
plácek vši rozkoše:
protož já zůstatí míním
při Těle JEŽÍŠE.

2. Tu sou došly rozvrazení
oudy i srdce mé,
jeho krupěje smrtedlný
neoschly sou na mně.

3. Zde spočívám, mám k tomu čas
právě se těšiti,
jak mohu rozkoš na věčnost
v Mukách Krista míti.

4. Já patřím na Rány jeho,
jak mu pěkně sluší,
jak jest Tělo Chotě mého
od Muk plné krásy.

5. Požívám v lásce srdečné,
co mi dal spatřiti,
nad tím budou zde i věčně
mé oči plakati.

6. Rád bych pro něj nětco konal:
On v těžké Práci byl,
kterou On v zahradě začal,
když se Krví potil.

7. On však musí blízky býti
Služebníku svému:
tak budu věčně sloužiti
Spasiteli mému.

8. Jen zdržuj hříšné srdce mé
Krví pokropený,
až budou vonět na těle
krupěje smrtedlný.

53.

**Rozloučení Skladatele těchto Písní
se svými milými 1751.**

Mel. Když já přijdu k vnitřku srdce mého.

Spasiteli! dejž všem, jež miluji,
což netají srdce mé,
radost i zármutek pocítuji,
žes byl umrtven pro mě:
nad tím jsem často sevřený v srdci,
a mnohstvákrát plačou moje oči,
sobě rozvažující,
kdy tak všem bude v srdci?

2. Zdaž v tom Punktu mnoho
vyhledávám?
zdaž nemám outrpnosti?
Však JEZU! Ty víš, že citedlnost mám
lidských nestatečnosti,
Ty mně můžeš to svědectví dáti,
proč tak pevně musím na tom státi,
že bych si to rád již byl
se slzami vyprosil.

3. Jsem chudý, nemohu to pochopit,
že můj Choť nejvěrnější
Smlouvu s mým srdcem ráčil učinil,
a že tak pevně drží!
stojím často a pláču radostí:
z jeho navštívení a blízkosti;

to Spasení poznávám,
který v jeho Ranách mám.

4. Jsem jistě v blízkosti Kříže jeho,
cítím to libé vání,
to já budu mít, až uzřím Jeho;
však celé vtělení
já nemohu dřívěji dojíti,
až budu ještě víc Srdci míti,
víc kteří jsou oučastní
mého Blahoslavenství.

5. Víc dotknutých Rtův, kteří líbezně
o tvém Kříži zpívají,
a kteří tu Příčinu Smrti tvé
radostně vypravují,
a jak se v Krví ukojí srdce,
jak včelička ten med sbírajíce:
o tom by rád zpěv můj byl,
až by hlas vzhůru vstoupil.

6. Kdybych já tu radost mohl míti,
aby mně moji milí
než bych ještě od nich měl odjíti,
cele to přislíbili,
moji milí a draze vážení,
jenž jsou v Tvém Srdci zaznamenáni,
že chtějí v této částce
být mně podobné Srdce.*

7. Já sem této blažené hodiny
očekával lét mnoho,
při tom semnou známém Lidu Smlouvy;
však sem nedočkal toho,
ach! někdy se záře zasnítla,

* Sir 51,35; I Kor 7,7.

kteráž mně nad život milá byla:
kdybych to cele viděl,
ach! jakou bych Radost měl.

8. Zpíval bych Žalmy z Tónu vyššího,
až by slzy radosti
zastavily hlas zpívání mého;
to mě potkává dosti.
Však vy víte, co já vinšuji vám:
ten sprostný Pohled do JEžíše Rán,
patřit srdcem stydlivým,
však přece zrakem jasným.

9. Láskou stonat, pak se občerstvit zas,
vonět i tež cítiti,
a když krásné Rány rozpálí nás,
v Krvi se ochladiti,
duše jenž toužejí každou chvíli,
by nedostatek Krve neměly,
jako dítě v nemoci
vždy po nětčem toužící.

10. Ať můžeme Těličku JEžíše
vždycky blízky zůstati,
Párou z Hrobu ať jest naše duše
i tělo proniknutý,
v Povětrí Kříže v duchu se vzněsti
skrz Krista Skonání k věčné vlasti:
bych to dočkal i spatřil,
velký Svátek bych slavil.

11. Mezi tím, Ženichu nejmilejší!
za trpělivost prosím
při čekání i při bolesti vši,
kterouž mám nad lidem mým,
až mi dáš to, zač mé srdce prosí,
zač tě žádám ve dne i též v noci,

až to všechno učiníš,
a mou žádost naplníš.

12. Já zůstávám v stálé citednosti
tvých Muk a hořké Smrti,
a při tvé osobní přítomnosti,
tu musím vždycky míti,
a ten Obraz, jak na Kříži za mě
vycedil si Krev svou tak laskavě;
Ty mě znáš, ó Pane můj!
já jsem chudý hříšník tvůj.

Registřík

Ach, co pod Křížem Kristovým
Ach! jak byl smutný Ježíš náš
Ach jak jest chudá dušička
Ach ty náš Ženichu nejkrásnější
Ach ty nevymluvně blízké Srdce
Aj nuž! vy srdce semnou spojené

Beránku! dej ať srdce mé
Bratrstvo, věř, že tebe miluji

Cele se třesu láskou

Dejž ať patřím dnem noci
Duch můj žádá jinam jíti

Já chci v tichosti plakati
Já k Tělu JEžíše vždy se rád
Já jdu nyní v pokoji
Já jsem láskou raněný
Já slyším včeličky
Já v Smrti Chotě mého

Již minuly bolestné hodiny
Již pominuly nyní

Kde jsme my ubozí byli
Kdyby se kdo po mně ptal
Když chci mít čistou postýlku
Když jsme již byli ztraceni
Krista poslední hodiny

Mé oči patří dnem noci
Mé srdce plápolalo
Myslil jsem, že sobě zvolím

Na Horu Olivetskou
Naše smutná Melodie
Nelze zapomenout Muku Boží
Nevolejte mě teď milí moji

O by citedlnost hluboká
O by se Slzami jeho
O sprostný obchod s Ránami jeho

Pověz, Beránku věrný
Pří jeho Boku se těšiti

Rač dovolit slzám mým
Radbých tě stále líbal

Slyš, co červíčky tvoji
Spasiteli! dejž všem, jež miluji
Srdce hoří láskou

Tak sem do potu nepřišel
Teď mám, co vinšuji
To jest pravý den soboty

Vidím Duši Přítele mého
Vidím jak mu na Tváři
Vidím hořce plakati
Vtiskni tu Citedlnost tvých Bolestí
Vzhled na Smrt tvou pronikl mé srdce

Zdali jest pokropený
Zde máš mou ruku i srdce
Zde stojím a Radostí
Zpívejmež Ave Ženichu svému
Zůstávám tobě blízky

Komentář k edici barokního exulantského tisku

Český protestantský barok je „ten druhý barok“. Jeho výrazové prostředky jsou omezené jeho vnějšími možnostmi. Vzniká ve skromných exulantských komunitách v Uhrách, Lužici, Sasku či v Berlíně. Nemůže tudíž vytvářet větší projekty výtvarné ani hudební (až v poslední době byl podniknut výzkum tolerančních kostelů v Uhrách a ve Slezsku; Altová – Nešpor 2013). Zůstává omezen víceméně jen na slovo. Nejdůležitějším literárním médiem je pro ně kancionál, soubor duchovních písní. Kancionál se stává jakousi univerzální uměleckou či vlastně publikační formou, která pod formálním označením kancionálu obsahuje i katechismus i denní modlitby i reflexe dějin a mnoho jiného, co lze vyjádřit písní (Malura 2010: 53).

Kultura českých exulantů v německých zemích dlouho navazovala především na to, co vytvořila zakladatelská generace kolem Komenského a Třanovského. Nové kulturní impulsy přinesla až generace přicházející z českých zemí v průběhu první půli 18. století v důsledku nové, ostřejší vlny rekatolizace. Ústřední roli hrají v této generaci osobnosti z moravsko-slezského pomezí – Jan Liberda, Jiří Sarganek a další.

Zatímco náboženské a politické aktivity této generace českých exulantů byly církevní historií vydatně mapovány (Skalský 1911; Štěříková 1999, 2004), nad její literární tvorbou panovaly spíše zdvořilé rozpaky. J. B. Čapek se mrzel zvláště na písňovou tvorbu Jana Liberdy, že se odchyluje od „humanistické“ střízlivosti v Komenského tradici, jinak řečeno, že je příliš „barokní“ (Čapek 1948: 139–141). Václav Černý sice baroknost naopak oceňuje – ale i on vidí tvorbu Liberdovy generace jako příliš odvozenou od německých vzorů a sloužící pouhému přežití, ne už duchovnímu vývoji exulantských komunit (Černý 1996: 311, 329). Byl to teprve literární historik Jan Malura, kdo věnoval písním Liberdovy generace detailní pozornost (Malura 2004, 2010) a kdo zcela obrátil dosavadní způsob vnímání této tvorby: písně Jana Liberdy, Jiřího Sarganka a dalších exulantů 18. století, ať už jsou textově původní, přeložené, či parafrázované, znamenají zásadní přínos české kultuře právě v tom, že do ní uvádějí pietismus – toto mnohotvárné kulturní a duchovní hnutí uvnitř barokního protestantismu.

„Pietismus“ prvotně znamená „reformaci uvnitř reformace“, konkrétně uvnitř luterství, podobně jako soudobá hnutí v rámci jiných konfesních proudů barokní doby – jansenismus uvnitř katolictví či metodismus uvnitř anglikánství. Znamená úsilí o prohloubení a zniternění víry, o zapojení citovosti a představitvosti do individuálního náboženského života, o osobní a intimní vztah každého

křesťana s Ježíšem. V souvislosti s tím ale pietismus přinesl do luterského prostředí, chtěně či nechtěně, i řadu „vedlejších efektů“. Mimo jiné skrze mystické úvahy o podobnosti lidské bytosti s Bohem přinesl i překvapivě moderní teorie lidské sexuální identity (Beyreuther 1963). Jádrem pietismu a výchozím bodem těchto a dalších myšlenkových cest však přece jen zůstává moment individuálního náboženského prožitku, co nejživějšího zpřítomnění Ježíše Krista nejen coby „objektivního“ dějinného Vykupitele, ale především coby „subjektivního“ Přítele duše. Duše se s Přítelem – Ženichem sjednocuje především skrze akt kontemplance jeho pašijí, skrze pozorování a vzývání jeho paradoxně krásného mučeného těla.

Vrcholem a krajním bodem pietismu v písních je tvorba hraběte Zinzendorfa. Přesněji: hrabat Zinzendorfů. Hrabě Nicolaus Ludwig Zinzendorf (1700–1760) založil na svém panství v Horní Lužici pro exulanty z Moravy městečko Herrnhut a spolu s nimi pak komunitu Jednota bratrská čili Brüdergemeine. Zinzendorf se těší ve světovém protestantském, zvláště pak evangelikálním prostředí hluboké úctě. Je oslavován jakožto příklad vzorového obrácence podle evangelikálních modelů: bohatec, který se obrátil a věnoval všechen svůj další život Ježíši a všechno své jmění budování církve, zejména pak misionářské činnosti (Weinlick 2000). Až v posledních letech se Zinzendorfova osobnost a dílo stávají rovněž předmětem pozornosti kulturní historie a antropologie. Ta totiž v jeho spisech, a rovněž v jeho písních, shledává nejen běžný dobový pietismus, ale i radikální, ve své době ojedinělé teorie o lidské přirozenosti sub specie Božího obrazu v člověku – i naopak o podstatě Boha sub specie Božího otcovství a vtělení.

Tyto teorie přímo souvisejí s ježíšovskou mystikou. Zinzendorf, vycházející z konceptu mystického sňatku mezi lidskou duší a Kristem, prohlásil lidskou duši za substanciálně ženskou; i naopak symbolicky „feminizoval“ Ježíše. Písně a devocionální texty, produkované Zinzendorfem samým či jeho nejbližším okolím, uctívají Ježíšovu ránu v boku záplavou něžnosti a zdrobnělin. Co však více: Na jakýchsi svatých obrázcích, paradoxní to pietistické období svatých obrázků katolických, ji zobrazují v šokující podobě, odpovídající ženskému pohlavnímu symbolu, doplňující ji zbožnými průpovídami typu *In Seitenhöhlen wohne ich*, „já bydlím v rániče v boku“ (Fogleman 2007: obrazová příloha, nestránkováno). Nevědomky tak navazují na některá zobrazení známá již ze středověku (Bartlová 2012: 266).

Na otcovo dílo navázal druhý hrabě Zinzendorf – syn Nicolause Ludwiga, Christian Rhenatus (1727–1752). Navázal christocentrickým zápalem; i psaním zbožných písní o Ježíšovi a jeho ráně; i rozvíjením radikálních antropologických

teorií. V komunitě církevní mládeže v Herrnhagu, svěřené jeho vedení, se jal uvádět některé prvky erotické mystiky do rituální praxe. Co se přesně v Herrnhagu dělo, není jasné, neboť tamní dění vzbudilo krajní pohoršení, takže hrabě zasáhl, syna přísně pokáral, komunitu v Herrnhagu rozpustil a tamní záznamy nechal z větší části zničit.

Oficiální církevní historiografie tvrdí, že starého hraběte pohoršilo příliš frivolní a lehkomyšlné nakládání s náboženskými termíny v písních a slavnostech herrnhagské komunity (Weinlick 2000: 192–199). To se však nezdá být dostatečným důvodem – již proto, že styl oslavování „rániček v boku“ zavedl sám starý hrabě. Z nejnovějších výzkumů torza pramenů vyplynulo alespoň tolik, že Christian Renatus se kupříkladu nechal sám prohlásit za „živoucí ránu Kristovu“; že tvrdil, že k němu Kristus osobně přistoupil jako Ženich; nebo že při jednom rituálu oznámil, že od nynějška jsou všichni svobodní bratři „sestrami“ (Peucker 2011; Faull 2011). V každém případě šlo tedy o počínání odpovídající spíše extatickým sektám typu antických kaintů či husitských adamtů než vážnému pietismu v tradici Jednoty bratrské.

Christian Renatus Zinzendorf za několik let po rozeznání Herrnhagu zemřel v Londýně na tuberkulózu. Tím umožnil dvojznačné pojmání své postavy v tradici své církve. Na jednu stranu se mlčelo o jeho duchovních a rituálních experimentech, na druhou stranu se slavila jeho památka coby zbožného muže, oddaného „kristovce“ (viz i přezdívku „Christel“) a některé jeho písně se dál tiskly v církevních kancionálech vedle písní jeho otce (Müller 1916).

Některé písně Christiana Renata Zinzendorfa pronikly i do prostředí českých exulantů. Stalo se tak díky Zachariáši Jelínkovi (1714–1763), rodáku z Počátek, užívajícím v německojazyčném prostředí i příjmení „Hirschel“, tedy německého překladu slova „jelínek“. Jelínek byl znám s oběma Zinzendorfy. Pro starého hraběte vykonával služby emisara – putoval například do Ruska, kde byl vězněn, či do Sedmíhradska, přičemž se po cestě snažil šířit zinzendorfovské myšlenky mezi slovenskými luteránskými intelektuály v Prešporku (Szent-Iványi 1956). S mladým hrabětem poté pobyl roku 1747 v Herrnhagu a stal se jeho nadšeným obdivovatelem. Jelínek pak do češtiny přeložil a roku 1758 v Berlíně, bez uvedení svého jména, vydal celý zpěvník písní Christiana Renata Zinzendorfa. Jak Jelínek hrdě uvedl ve svém životopise, tento zpěvník pak český sbor obnovené Jednoty bratrské v Berlíně skutečně užíval při bohoslužbách: „Nápodobně má zdejší církvička tu knížku Litaní s písničkama blaženého Christla spolu s Přídavkem kůrových a církevních písní z jeho překládání v každodenním užívání“ (cit. in Štěříková 1999: 341).

Tento tisk je tedy nyní poprvé znovu vydán podle prvního a jediného vydání, jakožto mimořádně zajímavý dokument barokní pietistické religiozity, jejich extrémních poloh, jejich výrazu v žánru duchovní písně i jejího ohlasu v kruzích českých exulantů.

Jelínkův překlad nese název *Písně jednoho pravdivého Milovníka Muk Ježíšových, jehožto jediná Rozkoš a Utěšení krvavé Rány a umučené Tělo Beránkovo bylo, k Požehnanému Užívání všem, kteří Muky Boží ve Cti mají*. „Jedním pravdivým milovníkem“ je míněn Christian Renatus Zinzendorf. Titul je původní, Jelínkův. Jinak je předmluva i soubor písní zkrácenou verzí překladu německého, rovněž anonymního tisku s názvem *Anhang der übrigenBrüder-Liederseit 1749* (Dodatek ostatních bratrských písní od roku 1749), datovaného 1755.

Písně „tajemného“ a „kontroverzního“ Christiana Renata Zinzendorfa se námětově a stylově nijak neliší od písní jeho otce, z nichž byly v exulantském prostředí rovněž některé přeloženy do češtiny pro zpěvník *Sebrání některých vzdělavatelných písní* (1747), sestavený pro komunitu v nově založené lužické osadě Nízký-Niesky. Renatových písní je sice v Jelínkově české verzi padesát čtyři (první je bez čísla; původní německá verze má dokonce 73 písní), jako by však šlo stále o jednu a tutéž píseň. Stále znovu se tu variuje jeden základní motiv, totiž kontempace trpícího Ježíše. Stále znovu se opakují typické zinzendorfské formule jako „třást se láskou“, stále znovu zdrobněliny jako „tělíčko“, „slzičky“, „včeličky“ či „krupějičky“: „Já chytám krupějičky Krve, / klečím při tobě, můj Choti!“ (s. 19) či: „Když chci mít čistou postýlku, / jdu si do hrobu k Ježíšku.“ (s. 40). Jak upozornil Jan Malura – tato záliba ve zdrobnělinách na jednu stranu odpovídá poetice německého pietismu, na druhou stranu však koresponduje i se zcela analogickou zálibou české barokní lyriky, viz zejména vánoční písně Michnovy či Bridelovy (Malura 2008). Ovšem, k tomu se jako druhý pól připojují i obrazy a obraty známé z dotavadních dějin ježíšovské mystiky, jako je motiv krvavého Ženicha a jeho paradoxní krásy. Podobně se vrací motiv včel pasoucích se na ranách; motiv mystického polibku na srdce nebo na probodené nohy (nebo i paradoxní obrat, kdy srdce líbá ústa: „Ty ústa uplvaný, vás líbá srdce mé“, s. 17); motiv červené a bílé, krve a vody („Tělíčko překrásné! / srdce mého žádosti, / bledé a červené / od velikých Bolestí!“ , s. 22) či motiv ztotožnění zpěváka-posluchače s různými biblickými postavami, zvláště s Magdalénou či s apoštolem Janem.

K pocitu monotónnosti přispívá i odkaz k nápěvům. Většina písní se má totiž zpívat na několik málo stále stejných, dobově oblíbených nápěvů:

Můj BOže, srdce ti nesu 13×

Když já přijdu k vnitřku srdce mého 11×

Hlavo plná bolesti 7×

Aj již všecko Stvoření 5×

Dobrořečmež nyní 3×

Když tě jedenkrát spatřím 3×

O sladký Stav života ctného 2×

Milost jest pěkné Slovo; Duše Kristova mne posvěť; Jezu má radosti; Když mě hříchy sužují; Ozdobíš se duše mila; To jest žádost srdce mého – 1×

(U čtyř písní není nápěv udán.)

Mezi oblíbenými nápěvy se často vyskytuje „hymna pietismu“ – píseň Paula Gerhardtta *O Haupt voll Blut und Wunden*, v ustáleném překladu exulanta Christiana Peška tedy *Hlavo plná bolesti*. Zatímco však původní Gerhardtova-Peškova píseň *Hlavo plná bolesti* je zaměřena prvotně na trpícího Krista samého – Zinzendorfova-Jelínkova „nekonečná píseň“ kontemplanuje spíš kontemplanující subjekt: JÁ stojím, hledím, cítím, třesu se, pláču. Moje stání, hledění, cítění, třesení a plakání je pak vlastně rozkoš: „O blažené minuty“ (s. 8); „toužím každé hodiny / požívat jeho Rány“ (s. 11); „v tom já také v těle mým / libou citedlnost mám“ (s. 11).

Pietismus tu vskutku dochází své hranice: ne (jen) ve smyslu metafor tak odvážných, že se převracejí v nechtěné komično. Především ve smyslu obrácení pozornosti k náboženskému subjektu: To on se vlastně stává sám sobě centrem pozornosti, ba téměř centrem uctívání. Pietistické baroko se v Zinzendorfech přelamuje v pietistické rokoko, hravé a rozkošnické. Z něho pak vede cesta buď k totálnímu blouznivectví, k jakému měl nakročeno mladší Zinzendorf, od jakého starší Zinzendorf svou církev odvrátil a do jakého naopak spadají všemožné blouznivecké skupiny na sklonku 18. století, všelijaké samorostlé „víry Beránkovy“, rozkvétající i v českých zemích okamžitě po vyhlášení tolerančního patentu (Nešpor 2004). Nebo vede cesta úplně na druhou stranu, k odvrhnutí celého tradičně křesťanského konceptu – k osvícenství a různým verzím moderní „nenáboženské zbožnosti“. Shodou okolností tato velká hranice duchovních epoch prošla také dějinami komunity z hlediska „velkých dějin“ tak dokonale bezvýznamné, marginální a zapomenuté, jakou byli čeští exulanti v půli 18. století v Berlíně.

Principy edice

Text je přepsán podle zásad příručky *Editor a text*. Ponechávány jsou všechny zvláštnosti a nepravidelnosti exulantské češtiny 18. století, zejména všechna kolísání (citedlnost × cítědlnost, sem × jsem apod.). Mírně je modernizován pravopis: w > v, au > ou, g > j, j > í, ss > š, y > i (po c, s, r), ney > nej, mně > mě (v genitivu a akuzativu). Ponechávány jsou majuskule, zvláště vzhledem k tomu, že jsou ve většině případů kladeny systematicky: co se týká Krista, je majuskulí, co člověka, minuskulí (Srdce, pokud Kristovo × srdce, pokud člověkovo, viz v písni č. 28 obrat „naše srdce tvý Srdce“); výjimky z tohoto pravidla (píseň č. 37) lze pokládat za chyby či za vliv němčiny, ale i tak jsou ponechávány. Ponechává se devoční psaní dvou majuskul ve slovech JEŽÍŠ a BOŽÍ. Ponechává se nepravidelná interpunkce (množství středníků a dvojteček), oddělují se však příklonky –li a –by.

Martin C. Putna je historik, zabývá se především studiem kultury a náboženství. Přednáší na Fakultě humanitních studií UK v Praze. Naposledy vydal knihu *Jan Kollár – Slávy dcera: Překlad a výklad Slávy dcery z panslavistického mýtu do kulturní historie* (Praha 2014). K vydání je připravena kniha *Písně pro Ježíše. Mystika, estetika a citovost v imaginaci písňových textů baroku a postbaroku* (Praha 2014) a druhý a třetí svazek komentovaného vydání *Sebraných spisů Jakuba Demla* (Praha 2014). Kontakt: mcputna@email.cz.

Použitá literatura

- Altová, Blanka – Nešpor, Zdeněk R. 2013. „Architektura omezení. Středoevropské protestantské kostely v éře protireformace v komparativní perspektivě.“ *Lidé města* 15, 2013, 1: 87–132; 3: 469–509.
- Bartlová, Milena. 2012. *Skutečná přítomnost. Středověký obraz mezi ikonou a virtuální realitou*. Praha: Argo.
- Beyreuther, Gottfried. 1963. *Sexualtheorien im Pietismus*. München: A. Schubert.
- Čapek, Jan Blahoslav. 1948. *Záření ducha a slova. Literární stati a studie československé*. Praha: J. R. Vilímek.
- Černý, Václav. 1996. *Až do předsíně nebes. Čtrnáct studií o baroku našem i cizím*. Praha: Mladá fronta.
- Faull, Katherine M. 2011. „Temporal Men and the Eternal Bridegroom. Moravian Masculinity in the Eighteenth Century.“ Pp. 55–80 in Katherine M. Faull (ed.): *Masculinity, Senses, Spirit*. Lewisburg: Bucknell UP.

- Fogleman, Aaron Spencer. 2007. *Jesus Is Female. Moravians and Radical Religion in Early America*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Malura, Jan. 2004. *Čistý plamen lásky. Výbor z písní pobělohorských exulantů ze Slezska*. Brno: Host.
- Malura, Jan. 2010. *Písně pobělohorských exulantů (1670–1750)*. Praha: Academia.
- Malura, Jan. 2008. „Sebrání některých vzdělavatelých písní“ a hymnografie české větve ochranovské jednoty.“ Pp. 542–557 in: Ondřej Macek (ed.): *Po vzoru Berojských. Život i víra českých a moravských evangeliků v předtoleranční a toleranční době*. Praha: Kalich.
- Müller, Joseph Th. 1916. *Hymnologisches Handbuch zum Gesangbuch der Brüdergemeine*. Herrnhut: Verlag des Vereins für Herrnhut.
- Nešpor, Zdeněk R. 2004. *Víra bez církve? Východočeské toleranční sektářství v 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis International.
- Peucker, Paul. 2011. „Wives of the Lamb. Moravian Brothers and Gender around 1750.“ Pp. 39–54 in Katherine M. Faull (ed.): *Masculinity, Senses, Spirit*. Lewisburg: Bucknell UP.
- Skalský, Gustav Adolf. 1911. *Z dějin české emigrace*. Chotěboř: Ev. matice a. v.
- Szent-Iványi, Béla. 1956. „Die Herrnhuter Bewegung in der Slowakei im 18. Jahrhundert.“ Pp. 278–298 in Hans Holm Bielfeldt (ed.): *Deutsch-slawische Wechselseitigkeit in skrben Jahrhunderten*. Berlin: Akademie.
- Štěříková, Edita. 1999. *Běh života českých emigrantů v Berlíně v 18. století*. Praha: Kalich.
- Štěříková, Edita. 2004. *Exulantská útočiště v Lužici a Sasku*. Praha: Kalich.
- Štěříková, Edita. 2009. *Jak potůček v jezeře. Moravané v obnovené Jednotě bratrské*. Praha: Kalich.
- Weinlick, John R. 2000. *Hrabě Zinzendorf*. Praha: Stefanos.